

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат: мр ДРАГАНА ПОПОВИЋ

Тема: ПРЕДИКАТИ ПЕРЦЕПЦИЈЕ У РУСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовео комисију 18.март 2016. г., Наставно – научно веће Филозофског факултета</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>др Душанка Мирић, ванредни професор у пензији за ужу научну област Русистика, 2011, Филозофски факултет у Новом Саду - ментор;</p> <p>др Људмила Поповић, редовни професор за ужу научну област Украјински језик и књижевност, 2009, Филолошки факултет у Београду;</p> <p>др Дојчил Војводић, ванредни професор за ужу научну област Русистика, 2013, Филозофски факултет у Новом Саду;</p> <p>др Марија Стефановић, ванредни професор за ужу научну област Русистика, 2012, Филозофски факултет у Н.Саду.</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Драгана (Богдан) Поповић</p> <p>2. Датум рођења, општина, република: 9. јул 1968, Осијек, СФРЈ (Хрватска)</p> <p>3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: Магистарска теза <i>Говорни жанр савета у руском и српском језику</i> одбрањена на Филозофском факултету у Новом Саду, 25. јун 2010.</p> <p>4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Магистар филолошких наука</p>
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
Предикати перцепције у руском и српском језику
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.
<p>Увод (4-18), Глава I <i>Перцепција као објекат истраживања</i> (19-40), Глава II <i>Преглед постојећих схватања у области истраживања перцептивности у језику</i> (41-61), Глава III <i>Системност перцептивне глаголске лексике и теоријски основ истраживања</i> (62-122), Глава IV <i>Семантичке парадигме предиката перцепције руског и српског језика</i> (123-206), Глава V <i>Семантичка обележја чланова парадигми предиката перцепције руског и српског језика</i> (207-255), Закључак (256-268), Цитирана и консултована литература (269-296), Списак цитираних граматика и речника (297), Списак скраћеница цитираних граматика, лексикографске и енциклопедијске литературе (298), Списак цитираних извора (299), Списак цитираних електронских извора (303). Текст је илустрован са укупно 9 табела.</p>

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Дисертација „Предикати перцепције у руском и српском језику“ посвећена је истраживању парадигматских обележја кореспондентних делова лексичког система у наведеним језицима. Предмет и објекат истраживања дефинисани су јасно и прецизно, примењена је савремена методологија семантичких истраживања. Емпиријска подлога истраживања је поуздана и довољна за извођење валидних закључака, а обухвата 5.000 примера употребе лексике са значењем сензорне перцепције у оба језика. Изабрани теоријски оквир је представљен темељито и аналитично, при чему се јасно уочава став аутора према продуктивности и ефективности анализираних поставки и модела. Консултована је литература на руском, српском и енглеском језику, а списак обухвата 293 јединице.

Полазећи од постављеног циља поређења двају словенских језика, аутор је сагледао проблем у типолошком контексту и као основу поређења одабрао језик-еталон (енглески), што је ређе примењиван поступак, али овде оправдан и ефективан, пошто је истраживање превазишло оквир контрастирања лексичких јединица одређеног значења у два језика. У току читавог истраживања доследно је примењен принцип анализе од значења ка форми, тако да је системност наизглед једноставног слоја лексике сагледана у првом реду као резултат семантичке организације. Први ниво организације представља тематска подела лексике на пет подсистема/модалитета према језичком одразу чулне перцепције на визуелну, аудитивну, олфакторну, густативну и тактилну. Параметри сложености подсистема у овом делу истраживања (Глава III) показани су на (1) проблему примарности значења перцептивности у лексичком садржају, (2) вишезначности глагола у оба језика, (3) деривационом потенцијалу глагола који резултира мноштвом нових значењских нијанси, (4) различитој стилској маркираности глагола. Већ у овом делу указано је на квалитативне и квантитативне разлике између руског и српског језичког материјала. Уочени елементи сложености подсистема чине довољну основу за издвајање основних представника сваког модалитета перцепције и сагледавање њиховог места у структури семантичке парадигме. Други ниво организације ове лексике чине класификациона/катогијална обележја глагола перцепције, а заједно са тематским обележјима она чине координате за организацију семантичке парадигме. У уводном делу постављена је радна хипотеза о тернарној организацији парадигме основне лексике (активност – стање – обележје), заснована управо на класификационим обележјима глагола перцепције. Након анализе свих обележја, у завршном делу дисертације, хипотеза је коригована навођењем аргумената за бинарну организацију парадигме. Да би се остварио циљ одређивања основних чланова семантичке парадигме перцептивности, језички материјал је био подвргнут анализи према низу критеријума: постојања значења перцептивности као основног значења лексема, одређености при изражавању модалитета перцепције (узети су у обзир само глаголи), стилске неутралности, те критеријума мање семантичке специфичности, који се показао релевантан за хијерархијске односе унутар чланова парадигме. Инвентар основних лексема перцептивности је представљен као резултат такве анализе у Глави IV, а основни проблем који је при томе уочен је лексикализованост глаголског вида у словенским језицима, што представља типолошку специфичност у односу на друге језике. Анализа је такође показала да је са сигурношћу могуће издвојити предикате који припадају класама стања и активности, док код трећег члана опозиције (дијатеза са перцептором) нема јединственог параметра за издвајање основних предиката. Постојање видских парњака у руском и српском захтевало је додатну анализу како би се установио хијерархијски однос међу члановима видске опозиције и одредила њихова места у парадигми основних предиката. Овај проблем размотрен је у Глави V, поред

својстава актантне структуре предиката перцепције и односа у смисаоној опозицији покушај - успех. Као резултат анализе, овде је представљен предлог корекције речничких дефиниција предиката перцепције у руском и српском језику. Анализа је такође показала примарност предиката класе стања у односу на класу активности када се ради о глаголима перцепције у датим језицима. Коначни предлог семантичке парадигме предиката перцепције који важи за оба језика садржи и видске парњаке као основне лексеме, што дату парадигму чини сложенијом у односу на језик-еталон и представља допринос типолошким сазнањима.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији

1. Поповић, Драгана. Лексема *народ* као културни концепт у руском и српском језику. *Изучавање словенских језика, књижевности и култура као инословенских и страних.* Међународни симпозијум посвећен 130-годишњици Катедре за руски језик и књижевност и 60-годишњици славистичког друштва Србије. Београд, Славистичко друштво Србије, 2008: 113–114.

2. Поповић, Драгана. *Народ* као културни концепт у руском и српском језику. *Изучавање словенских језика, књижевности и култура као инословенских и страних.* Међународни симпозијум посвећен 130-годишњици Катедре за руски језик и књижевност и 60-годишњици славистичког друштва Србије. Београд, Славистичко друштво Србије, 2008: 271–277.

3. Поповић, Драгана. Перформативни глаголи из групе апелатива у руском језику и њихови еквиваленти у српском. *Примењена лингвистика данас: између теорије и праксе.* Нови Сад, Друштво за примењену лингвистику Србије, 2009: 98–99.

4. Поповић, Драгана. Теорија говорних жанрова – актуелни правац руске лингвистике. *Славистика.* Књ. XV. Београд, Славистичко друштво Србије, 2010: 195–201.

5. Поповић, Драгана. Анализа перформативних глагола из групе апелатива (на материјалу руског и српског језика). *Славистика.* Књ. XV. Београд, Славистичко друштво Србије, 2011: 316–324.

6. Поповић, Драгана. Прагматичко-семантичка анализа говорног жанра савета у руском и српском језику (на материјалу руског и српског језика). *Зборник Матице српске за славистику.* Књ. 80. Нови Сад, 2011: 137-164.

7. Поповић, Драгана. Комуникативно понашање језичке личности при реализацији савета (на материјалу руског и српског језика). *Домети и перспективе развоја славистике.* Интеркатедарска конференција посвећена 50-годишњици Катедре за руски језик и књижевност, одржана 17. септембра 2011. год. Нови Сад, 2011: 22.

8. Поповић, Драгана. *С. М. Толстая. Пространство слова. Лексическая семантика в общеславянской перспективе.* Издательство „ИНДРИК“, Москва 2008. *Јужнословенски филолог.* LXVII. Београд, Српска академија наука и уметности, Институт за српски језик, 2011: 296-303 (приказ).

9. Поповић, Драгана. Један поглед на изражавање савета у руском и српском језику. *Славистика.* Књ. XVI. Београд, Славистичко друштво Србије, 2012: 143–150.

10. Поповић, Драгана. Сербские глаголы движения: система как источник ошибок при изучении русского языка как иностранного. *Язык, литература, культура: Актуальные проблемы изучения и преподавания. Сборник научных и научно-методических статей.* Выпуск 8. Москва, МАКС Пресс, 2012: 273–289. [у коауторству са **Е.В.Гусевом**]

11. Поповић, Драгана. Реализација говорног чина „савет“ лексички транспарентим исказима (на материјалу руског и српског језика). *Сусрет култура.* Књ. I. Нови Сад, Филозофски факултет, 2013: 577–584.

12. Поповић, Драгана. Проблемы, возникающие при изучении сербскими студентами видо-временной системы русского языка. *Язык, литература, культура: Актуальные*

<i>проблемы изучения и преподавания. Сборник научных и научно-методических статей. Выпуск 11. Москва, МАКС Пресс, 2015: 165-173. [у коауторству са Е. В. Гусевом]</i>
VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА
Закључци истраживања су валидни, добро документовани емпиријским материјалом. Добијени резултати (дефинисани критеријуми, установљени инвентар основне лексике, организација семантичке парадигме) имају општелингвистичку вредност за тумачење односа у лексичком систему, чине допринос типологији, колико и познавању лексичке семантике руског и српског језика. Конфронтирање руског и српског језичког материјала показало је разлике у развоју двају система, што има значаја не само за лексиколошке и граматичке описе, већ и за лексикографију, с обзиром на предложене корекције постојећих речничких дефиниција перцептивне лексике.
VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА
НАПОМЕНА: Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.
У истраживању је компетентно и са критичком дистанцом одабрана теоријска основа и примењена методологија истраживања која је дала поуздане и плаузибилне резултате. Аутор је показао узорну лингвистичку обавештеност, научну акрибију и способност извођења и презентације закључака.
IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
НАПОМЕНА: Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање.
1. Дисертације је написана у складу са образложењем теме.
2. Дисертација садржи све битне елементе.
3. Дисертација представља оригиналан допринос науци пошто је осветљена област лексичке семантике која на материјалу сродних језика какви су руски и српски није била детаљније истраживана, нити у датом обиму. Посебно је важна као допринос познавању семантике перцептивности у српском језику, у коме је далеко мање истражена него у руском. Дефинисани и примењени критеријуми утврђивања семантичке структуре перцептивне лексике, као и утврђени парадигматски односи, представљају допринос широј области лингвистичких истраживања.
4. Запажени недостаци дисертације немају утицаја на изведене закључке и могу бити образложени у току одбране.
X ПРЕДЛОГ:
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:
- Комисија предлаже да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана.

Нови Сад, 4.април 2016.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

др Душанка Мирић, ванредни професор у пензији, Филозофски факултет у Новом Саду – ментор

др Људмила Поповић, редовни професор, Филолошки факултет у Београду

др Дојчил Војводић, ванредни професор, Филозофски факултет у Новом Саду

др Марија Стефановић, ванредни професор, Филозофски факултет у Н.Саду

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење, односно разлоге због којих не жели да потпише извештај